

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TOIMINTAKERTOMUSKANNANOTTO TYÖTERVEYSLAITOKSEN TOIMINNASTA VUODELTA 2018

SOSIAALI JA TERVEYSMINISTERIÖ
HELSINKI 2019

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Yleisarvio ja valmistelu	3
3. Tulossopimuksen toteutuminen	4
3.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta	4
3.2 Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta	5
3.3 Toiminnallinen tehokkuus	6
3.4 Arvio henkisten voimavarojen kehittämisestä	6
4. Valtiontalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot	6
5. Toimenpiteet	7

1. JOHDANTO

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 §:n edellyttämän toimintakertomuskannanottonsa Työterveyslaitoksen (TTL) toiminnasta vuodelta 2018 sekä tulosohjauskaudelta 2016 - 2019 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä annettu tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenveto ja muut selvitykset antavat aiheita.

2. YLEISARVIO JA VALMISTELU

Työterveyslaitoksen valtionosuuden taso säilyi vuonna 2018 samana edelliseen vuoteen verrattuna. Työpanos kasvoi henkilötövuosissa mitattuna. TTL jatkoi "Hyvinvointia työstä" -strategiansa jalkauttamista. Työterveyslaitos osallistui vastuullaan olleisiin kärkihanketoimenpiteisiin, joista keskeisimmät olivat OTE-kärkihankkeeseen kuuluneet toimenpiteet ja sote-uudistuksen tukeminen.

Taloudellisesti vuosi 2018 oli TTL:lle haasteellinen. Tuottojen tavoitetasoa alempi toteutuminen edellytti laitokselta kulujen karsimista sekä pidättyväistä linjaa investoinneissa. Toisaalta vuoden 2018 aikana tehdyt panostukset tiedolla johtamiseen antavat paremmat edellytykset reagoida haasteisiin nopeammin.

Viestinnässä ja medianäkyvyydessä TTL onnistui edellisten vuosien tapaan hyvin, tuottaen erityisesti näkyvyyttä työhyvinvointia ja työkykyä koskeville aiheille. TTL näkyi vuoden 2018 aikana säännöllisesti maan päämedioissa sosiaalisen median lisäksi.

TTL:n muutospaineista huolimatta henkilöstön työhyvinvointia mittaavan VMBaro-henkilöstökyselyn tulokset pysyivät hyvällä tasolla, mutta sairauspoissaolot kasvoivat noin 1,5 päivällä henkilötövuotta kohden.

Tulossopimuksen hallitusohjelman toimeenpanoa ja hallinnonalan strategiaa painopisteitä koskevat keskeiset tavoitteet toteutuivat suunnitellusti.

Kokonaisuudessaan Työterveyslaitos saavutti vuoden 2018 tulostavoitteet hyvin (arvosana 4).¹

Kannanotto on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön sisäisessä tulosohjauksen valmisteluryhmässä sekä työ- ja tasa-arvo-osaston johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, esitelty hallinnonalan kehittämissäpäivillä 4.-5.6.2018 ja Työterveyslaitos on antanut siitä palautteen. Perhe- ja peruspalveluministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen sekä Työterveyslaitoksen toimintakertomukseen.

¹ Arviointiasteikko 1-5 (1 heikko tulos; 2=välttävä tulos; 3=tyydyttävä tulos; 4=hyvä tulos; 5=erinomainen tulos).

3. TULOSSOPIMUKSEN TOTEUTUMINEN

3.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategisten tavoitteiden toteutuminen ja vaikuttavuus on arvioitu hallituksen vuosikertomuksen tuloksellisuusosiossa hyväksi (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä).

Hallitusohjelman strategisten painopisteiden toteutumista Työterveyslaitos on toiminnallaan edistänyt seuraavasti:

Sote- ja maakuntauudistus

Hankkeet etenivät pääosin suunnitellusti yhteistyössä maakuntien työterveystoimijoiden kanssa.

Hallitusohjelman kärkihankkeiden toteutuminen

TTL on toteuttanut OTE-kärkihankkeeseen liittyneet vastuullaan olleet tehtävät. Pääosa kärkihankkeiden projekteista päättyi vuonna 2018.

Lainvalmistelun ja päätöksenteon tuki

TTL on tukenut lainvalmistelua ja valtioneuvoston päätöksentekoa antamallaan lausunnoilla sekä osallistumalla valiokuntakuulemisiin ja ministeriön työryhmiin.

EU- ja kansainväliset asiat

Tulossopimuksessa määritellysti TTL:n on tukenut ministeriötä tehtäväalueensa EU- ja kansainvälisissä tehtävissä.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Tulossopimuksessa määritellysti TTLn tulee toteuttaa strategisissa hankkeissa sukupuolivaikutusten arviointi. TTL ei toimintakertomuksessaan ota kantaa toiminnan sukupuolivaikutuksiin tai niiden arviointiin.

Muut toiminnan mittarit

Työterveyslaitokselle tulossopimuksessa asetettujen määrällisten tavoitteiden osalta tieteellisten ja yleistajuisten julkaisujen määrä jäivät alle tavoitteen. Verkkosivuilla kävijöiden määrä ylitti tavoitteen. Työhygieenisissä selvityksissä sekä laboratorioanalyseissä jäätiin alle tavoitetason. Ammattitauti- ja työkyvyn arviointitutkimuksia toteutettiin tavoitteen mukaisesti. Koulutettavapäivien määrä jäi myös selvästi alle tavoitteen.

3.2 Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

Tuotokset ja laadunhallinta

STM:n hallinnonalan toiminnan suunnittelu ja seuranta jäsenetään hallitusohjelman ja hallituksen toimintasuunnitelman linjausten mukaisesti. Seuraavassa on arvioitu Työterveyslaitoksen toimintaa STM:n hallinnon toimeenpanosuunnitelman ja siitä tulossopimuksessa erityisesti Työterveyslaitosta koskeviksi määriteltyjen tavoitteiden ja toimenpiteiden kautta:

Hallitusohjelman kärkihankkeiden toteutuminen

Osatyökykyisille tie työelämään

Työterveyslaitos on toteuttanut Osatyökykyisille tie työelämään –kärkihankkeen (OTE-kärkihanke) Polut hoitoon ja kuntoutukseen –projektin TTL:lle kohdennetut osat suunnitellusti ja projekti on päätetty 31.12.2018. Lisäksi TTL on tuottanut sovitusti kärkihankkeen Koulutuksella muutokseen -projektiin liittyvää koulutusaineistoa sekä tehnyt koulutuksen arviointia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

TTL on osallistunut työterveyshuollon toiminnallisen integroinnin kehittämiseen. Työterveyshuollon rooli ja tehtävät ovat täsmentyneet uudistuksen valmistelussa ja TTL on tukenut alueellisia toimijoita työterveyshuollon, terveydenhuollon ja kuntoutuksen hoito- ja palvelupolkujen rakentamisessa. Myös työterveyshuoltoa koskevan tietopohjan luomisessa on edetty Maakunta18-kyselyn suunnittelussa ja työterveyshuollon toiminnallisen tiedonkeruussa.

Työterveyshuolto 2025 –periaatepäätöksen toimeenpano

Tulossopimuksessa määritellyt tavoitteet työterveyshuollon kattavuuden parantamiseksi pienissä yrittäjissä ovat edenneet pääosin suunnitellusti. Pira-palvelu julkaistiin syksyllä 2018 ja yhteishankintamalli on kokeilussa. Työterveyshuollon vaikuttavuuden lisäämiseen työpaikolla tähtäävät hankkeet on saatu päätökseen suunnitellusti. Työterveyshuollon osaamista koskevat tulostavoitteet on saavutettu osin.

Turvallisuutta ja hyvinvointia edistävä työ- ja elinympäristö

TTL on toteuttanut inhimillisten tekijöiden hallintaa koskevia palvelu- ja tutkimushankkeita sekä osallistunut tulostavoitetta koskevaan kehittämissyhteistyöhön ja strategiavalmisteluun yhteistyössä THL:n ja muiden toimijoiden kanssa.

Tuemme hyvinvointia työn murroksessa

Kokonaisuuteen liittyvät hankkeet etenevät suunnitelman mukaisesti. Työelämän tietovarannon ensimmäinen versio julkaistaan vuonna 2019.

3.3 Toiminnallinen tehokkuus

TTL kuvaa toimintakertomuksessaan toteuttavansa hallinnonalan ICT-linjauksia soveltuvien osin. TTL:n toiminnallista tehokkuutta koskevat tavoitteet etenevät toimintakertomuksen mukaan suunnitellusti, joista keskeisin on Työelämätietopalvelun kehittäminen.

TTL:n vuoden 2018 toiminnan osalta maksullisen toiminnan kustannusvastaavuustavoitteeseen (100 %) päästiin, maksullisen toiminnan tuottojen jäädessä hieman alle tavoitteen. Yteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuustavoite (53 %) jäi toteutumatta, toteuman ollessa 48 %.

3.4 Arvio henkisten voimavarojen kehittämisestä

Työterveyslaitoksessa toteutetun työtyytyväisyysbarometrin tulos saavutti tavoitteen (vuoden 2018 kokonaisindeksi 3,61 tavoitteen ollessa vähintään 3,5).

Sairauspoissaolojen osalta tulos oli tavoiteltua heikompi. Vuonna 2018 sairauspoissaolojen määrä oli 7,7 pv/htv, tavoitteen ollessa enintään 7,5 pv/htv.

Eläkkeelle siirtymisen keski-ikä oli tavoiteltua korkeampi. Vuonna 2018 eläköitymisen keski-ikä oli 66 vuotta, tavoitteen ollessa vähintään 64,8 vuotta. Eläköitymisen keski-ikä nousi vuoteen 2017 verrattuna ja on hyvällä tasolla.

Työkyvyttömyyseläköitymisen osalta vuoden 2018 tilanne oli selkeästi tavoiteltua parempi. Tarkasteluvuonna työkyvyttömyyseläkkeelle jäi yksi henkilö tavoitteen ollessa enintään 0,3 % henkilöstöstä.

4. VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTON JA MUIDEN TARKASTUSTEN HUOMIOT

Työterveyslaitoksen tilintarkastuskertomuksen mukaan tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan laitoksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on antanut 30.1.2019 väliraportin Työterveyslaitokselle myönnettävän valtionavun laillisuustarkastuksesta. Raportissa todettiin, että Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun asetuksen 16 a § 2 momentin (1307/1993) mukaan, jos laitoksen toiminnasta saatavien tulojen arvioidaan ylittävän yhden viidesosan 1 momentissa tarkoitetuista valtionosuuteen oikeuttavien kustannusten määrästä, laitoksen tulee talousarvioehdotuksen yhteydessä tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle esitys sanotun erän käyttämisestä. Talousarvioesityksen yhteydessä ei ole tehty erillistä esitystä sanotun erän käyttämisestä, eikä ministeriö ole sitä vaatinut. Lisäksi ministeriön määrärahaa koskevissa päätöksissä ja määrärahan valvonnassa katsottiin olevan puutteita.

Tarkastuksessa todettiin myös, että laki ja asetus Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta on monilta osin vanhentunut ja puutteellinen. Tarkastuksessa esitettyihin havaintoihin puututaan ministeriön ja Työterveyslaitoksen toimenpitein vuoden 2019 aikana.

5. TOIMENPITEET

Työterveyslaitokselle ehdotetut toimenpiteet

Työterveyslaitoksen tulee jatkaa aktiivisia toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi. Määrärahan käyttöön ja kohdentumiseen liittyvää raportointia on kehitettävä yhteistyössä ministeriön kanssa. Lisäksi toimintakertomuksessa on kiinnitettävä huomiota tulostavoitteiden toteutumisen raportointiin. Myös tasa-arvoasioiden raportointiin on jatkossa kiinnitettävä huomiota.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

Tulosohjauksen kehittämistä entistä strategisemmaksi jatketaan ja yhteistyötä TTL:n välillä tehostetaan tulossopimuskauden aikana.

Sosiaali- ja terveysministeriö on ottanut huomioon Valtiontalouden tarkastusviraston väliraportin edellä esitetyt huomiot ja tulee jatkossa huomioimaan TTL:n talousarvion valmistelussa, määrärahapäätöksissä ja määrärahan käytön valvonnassa raportin havainnot ja suositukset. TTL:sta koskevien säädösten uudistaminen käynnistetään vuoden 2019 aikana. Edelleen, ministeriö selvittää vuoden 2019 aikana, onko TTL:lle myönnettävä valtionosuus EU-valtiontukisääntöjen näkökulmasta hyväksyttävä.

Helsingissä 11.6.2019

Perhe- ja peruspalveluministeri

Krista Kiuru

Kansliapäällikkö

Päivi Sillanaukee

JAKELU Ministeriön osastot

Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit

TIEDOKSI Valtiovarainministeriö

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Valtiokonttori (Netra)

Sosiaali- ja terveysministeri

Tarkastuspäällikkö

